

Asia: VN/21366/2020

Arviomuistio postilain muutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriön arviomuistio postilain uudistamistarpeista

1 Yleistä

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom pitää erittäin tärkeänä, että postilakia uudistetaan. Postimarkkinoiden kiihtyvässä muutoksessa on keskeisen tärkeää arvioida sääntelytarvetta ja toteuttaa muutoksia, jotka mahdollistavat tehokkaan toiminnan ja siten varmistavat peruspostipalveluiden saatavuuden myös jatkossa. Postipalveluiden käyttäjien tarpeet ovat sähköisten palveluiden kehittymisen myötä muuttuneet, minkä vuoksi lainsäädäntöä tulee tarkastella myös suhteessa käyttäjien tarpeisiin ja muuttuneisiin käyttötapoihin.

Kirjevolyymit ovat voimakkaassa laskussa ja laskun arvioidaan edelleen kiihtyvän. Samalla pakettimarkkinat kasvavat. Sääntelytarvetta arvioitaessa on tärkeää myös varmistaa, että postipalveluita koskeva sääntely mahdollistaa kehittyvän liiketoiminnan ja kohtelee markkinoilla toimivia yrityksiä tasapuolisesti.

2 Kolmipäiväiseen jakeluun siirtyminen

Traficom kannattaa arviomuistiossa esitettyä sääntelymuutosta, joka mahdollistaisi siirtymisen yleispalvelukirjeiden kolmipäiväiseen jakeluun ja keräilyyn. Yleispalvelukirjeitä ei riitä jaettavaksi keskimäärin edes kerran viikossa ja kirjevolyymin voimakas lasku on johtanut tilanteeseen, jossa kirjeiden viisipäiväisen jakeluverkon ylläpito on kallista ja tehotonta. Jakelu- ja keräilypäiviä koskevan

sääntelyn tulisi olla riittävän joustavaa, jotta muutos mahdollistaisi yleispalveluyritykselle toiminnan riittävän tehostamisen ja siten hillitsisi yleispalvelun tuottamisen kustannuksia.

Traficom:n näkemyksen mukaan postilaissa pitäisi kuitenkin säilyttää jakelupäivien lukumäärää koskeva velvoite eikä jättää sääntelyä pelkästään kulkunopeutta koskevan sääntelyn varaan. Jakelovelvoite olisi tuolloin palvelujen käyttäjille avoin ja ymmärrettävä. Jakelupäivien määrää koskeva velvoite olisi myös tehokkaammin valvottavissa. Kulkunopeutta koskevien säännösten mukaan kulkunopeus määräytyy vuositasoisesti arvioitavan laatustandardin perusteella, jolloin veloitteen mahdolliseen laiminlyöntiin on mahdollista puuttua vain huomattavan jälkikäteisesti.

Jakelupäivien sääntelyyn olisi tehokkaan jakelun toteuttamisen kannalta hyödyllistä jättää yleispalvelun tarjoajalle joustoa, mutta järjestelyn tulisi samalla olla kansalaisille ja muille markkinoilla toimiville jakeluyrityksille läpinäkyvä ja ymmärrettävä. Sääntelymalli, jossa jakelupäivät kirjataan suoraan lakiin, saattaa muodostua liian jäykäksi ja lain tavoitteet jakelutoiminnan tehostamiseksi voisivat jäädä osin toteutumatta. Lainsäädännössä pitäisi kuitenkin asettaa jakelupäivien määräytymisen reunaehdot. Vähimmillään yleispalveluyrityksen tulisi julkaista jakelupäivät ja tiedottaa niistä tehokkaasti ja samalla mahdollisuutta muutosten tekemiseen tulisi rajoittaa ajallisesti. Jatkovalmistelussa voitaisiin myös arvioida mahdollisuutta määrittellä jakelupäivät alemman asteisella normilla, kuten liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella tai Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä. Näin saataisiin enemmän joustoa jakelupäiviin, mutta samalla jakelupäivien määräytymisessä olisi mahdollista ottaa huomioon myös palveluiden käyttäjien näkemyksiä.

Jakelua koskevan sääntelymallin tulee ottaa huomioon myös valmisteltava sanomalehtien jakelutuki, tukimalli ja sen vaikutukset jakelumarkkinaan. Siten on tärkeää, että postilain jakelovelvoitetta ja sanomalehtien jakelutukea koskeva sääntelyvalmistelu toteutetaan rinnakkain.

3 Kilpailutusvelvollisuudesta luopuminen

Traficom kannattaa ehdotusta luopua nyt voimassa olevasta yleispalvelukirjeiden kilpailutusvelvollisuudesta. Kilpailutus on toteutettu kolme kertaa ja siitä saatu kokemus on osoittanut, ettei sääntelylle asetettuihin tavoitteisiin ole päästy. Haja-asutusalueille ei ole syntynyt uutta jakeluliiketoimintaa, eikä kilpailutuksella ole ollut merkitystä jakelukustannusten kehittymiseen.

Traficom:n näkemyksen mukaan keskeinen syy tähän on yleispalvelukirjeiden pieni ja laskeva volyyymi ja volyymin merkittävä alueellinen ja kausiluonteinen vaihtelu. Kilpailutuksen piirissä on vain harvaan asuttuja alueita, joilla kotitalouksia on vähän ja etäisyydet ovat pitkiä. Kilpailutuksen piiriin kuuluu yli 80 % Suomen maantieteellisestä alueesta, kun taas lähes 80 % väestöstä on kilpailutuksen ulkopuolelle jäävän varhaisjakeluverkon piirissä. Näillä edellytyksillä kirjeiden jakelua on erittäin

haastavaa saada kannattavaksi tai alittaa Postin kustannustasoa. Traficom ei siten näe, että kilpailutuksesta olisi saatavissa hyötyä myöskään kilpailutuksen järjestämistä tai ehtoja koskevan lainsäädännön muutoksilla.

4 Saaristo- ja erämaa-alueiden jakelu

Traficom pitää tärkeänä, että jakelun vähimmäistasosta säädetään postilaissa nykyistä tarkemmalla tasolla. Käytännön valvontatyö on osoittanut, että jakelun minimitasosta päättäminen saaristoalueilla on jäänyt pitkälti valvontaviranomaisen tulkintakäytännön varaan. Erityisen tulkinnanvaraista nykylaissa on se, millaisia saaristoalueita voidaan pitää postilain tarkoittamina vaikeakulkuisina alueina. Väljä sääntely on myös johtanut tulkintaerimielisyyksiin ja saariston jakeluun toteutettujen muutosten lainmukaisuutta arvioidaan parhaillaan hallintotuomioistuimessa. Tarkemmat säännökset saariston jakelun minimitasosta lisäisivät avoimuutta ja oikeusvarmuutta.

5 Yleispalvelun hinnoittelu

Traficom pitää tärkeänä, että yleispalvelun hinnoittelua koskevaa sääntelyä selkiytetään hintaan sisältyvän katteen osalta. Nyt voimassa olevan säännöksen perustelut ovat osin sisällöllisesti ristiriitaisia, mikä on johtanut epävarmaan oikeustilaan. Säännöksen ja sen perustelujen selkiyttäminen toisi oikeusvarmuutta ja vähentäisi oikeusprosessien tarvetta.

Traficom kannattaa arviomuistiossa ehdotettua muutosta, joka sisällöllisesti vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä.

6 Erityistarpeiden huomioiminen jakelussa

Traficom pitää arviomuistiossa esitetyistä sääntelyn muutosvaihtoehdoista ongelmallisena mallia, jossa säännöksestä poistetaan ikäraja ja oikeus jakelun poikkeusjärjestelyihin määräytyisi pelkästään liikuntarajoitteisuuden perusteella.

Traficomien arvion mukaan sääntelymalli jäisi liian tulkinnanvaraiseksi ja viime kädessä valvontaviranomaisen yksittäisten ratkaisujen varaan, mitä ei voida sääntelyn tavoitteet huomioon ottaen pitää tarkoituksenmukaisena tai kohtuullisena kansalaisille. Malli saattaisi myös merkittävästi lisätä sekä valvontaviranomaisen että postiyriyten hallinnollista työtä. Näistä syistä Traficom kannattaa sääntelymallia, joka määrittelee liikuntarajoitteisuuden rinnalla selkeän ikärajan, jonka ylittäneillä on oikeus jakelun poikkeusjärjestelyihin.

7 Tiedoksiantomenettely

Traficom yhtyy arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen tiedoksiantomenettelyä koskevasta sääntelyn muutostarpeesta.

8 Pienemmät muutosesitykset

Traficom kannattaa arviomuistiossa esitettyjä pieniä muutosehdotuksia, jotka koskevat ilmoitusmenettelyä, Maailman Postiliiton operaattorin nimeämistä, hinnastoa ja toimitusehtoja sekä pakkokeinoja koskevaa sääntelyä.

9 Muut selvitettävät asiat

Arviomuistiossa esitetään, että lokerikkojakeluun siirtymistä kerrostaloissa sekä palvelujen yhdistämistä ja datan avoimuutta koskevia mahdollisia sääntelytarpeita tai edistämiskeinoja selvitetään erikseen.

Traficom pitää arviomuistiossa esitettyä etenemistapaa kannatettavana. Kumpaankin asiakokonaisuuteen liittyy postilain rinnalla myös muuhun lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä. Datan avaamiseen liittyy lisäksi yksityisyyden suojaan, henkilötietojen käsittelyyn sekä omaisuudensuojaan liittyviä haasteita. Näiden kysymysten arviointi saattaisi hidastaa nyt käynnistynyttä postilain uudistamistyötä, mitä ei voida pitää toivottavana, kun otetaan huomioon postimarkkinoiden käynnissä oleva murros ja yhä nopeutuva muutosvauhti.

Arviomuistiossa mainittujen ehdotusten lisäksi Traficom esittää kuitenkin harkittavaksi, tulisiko postilaatikoiden sijaintitietojen luovuttamista koskevaa postilain säännöstä selkiyttää siten, ettei postilaatikoiden sijaintitietojen luovuttamisesta olisi sallittua periä maksua muilta postiyrityksiltä. Tämä olisi perusteltua, koska laki antaa yleispalvelun tarjoajalle yksinoikeuden päättää postilaatikoiden sijainnista ja muilla postiyrityksillä on velvollisuus jakaa lähetykset näihin postilaatikoihin. Tällä hetkellä Posti perii näiden tietojen luovuttamisesta maksun, mitä ei voida pitää kohtuullisena muiden postiyritysten kannalta, kun otetaan huomioon Postin yksinomainen päätösvalta sijoittelusta. Maksullisuutta koskevan kysymyksen jääminen tulkintaratkaisun varaan saattaisi lisätä oikeusprosesseja ja oikeudellista epävarmuutta.

Saari Merja